

**Återvinnings
industrierna**

Kapitel 4.1 - 4.6 Införande av avfallshierarkins olika steg

ÅI tillstyrker att avfallshierarkin införs i den svenska lagstiftningen

ÅI tillstyrker att ordet biologiskt stryks ut etappmålet för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan, men vill påpeka att det viktigaste är att avfallshierarkin tillämpas även på avfall i livsmedelskedjan.

ÅI tillstyrker utredningens förslag att utreda möjligheterna att införa ett förbud mot eller skatt på förbränning av vissa utpekade avfallsflöden, och föreslår att den bör tillsättas skyndsamt.

ÅI tillstyrker förslagen att införa miljömål för textilier, men föreslår att beslut om miljömål fattas samtidigt som styrmedel och regelverk på marknaden för insamling klargörs.

ÅI föreslår att regeringen bör ta ett helhetsgrepp på att utveckla återanvändningsmarknaden inkl förberedelse för återanvändning, utreda lämpliga styrmedel och incitament samt hur regelverket på nationell nivå ska se ut inom detta område.

ÅI föreslår mot bakgrund av detta att regeringen bör avvakta med att besluta om utredningens förslag vad kommunerna bör ha för ansvar på återanvändningsmarknaden tills marknadsförutsättningarna för denna marknad klargjorts.

ÅI tillstyrker att kommuner ska informera medborgarna om hur de kan förebygga uppkomsten av avfall.

Avfallshierarkin och styrmedel

Det är positivt att avfallshierarkin införs i den svenska lagstiftningen och att det tydligt framgår att det gäller både de som bedriver verksamhet och de som ansvarar för att samla in och ta omhand avfallet. Men det är inte tillräckligt för att återvinna material högre upp i hierarkin.

Sverige har på ett mycket framgångsrikt sätt minskat mängden avfall till deponi. Genom de kraftfulla styrmedel som införts har avfall till deponi minskat radikalt till en mycket låg nivå. Det är nu dags att införa styrmedel som lyfter material högre upp i avfallshierarkin.

Efterfrågan på återvunna material och råvaror ökar ständigt och får en allt viktigare roll vid produktion av hållbara och resurseffektiva produkter. Det finns en betydande potential att öka

materialåtervinningen. En förutsättning är dock att det är mer lönsamt att materialåtervinna än att lämna avfall till förbränning.

Investeringar i förbränningsanläggningar för avfall görs i Sverige idag inte som en lösning på ett avfallsbehandlingsproblem utan i första hand för att producera fjärrvärme på ett konkurrenskraftigt sätt. En betydande del av de avfallsbränslen som är aktuella för denna produktion finns i de länder som idag deponerar och inte byggt ut egen förbränningskapacitet.

Med den överkapacitet som redan finns i Sverige, och som kommer bli ännu större med de nya avfallsförbränningsanläggningar som byggs, är det nödvändigt att kraftfulla styrmedel införs som styr bort från förbränning av återvinningsbara material.

ÅI föreslår därför att regeringen skyndsamt utreder möjligheterna att införa ett förbud mot eller skatt på förbränning av vissa utpekade avfallsflöden för att styra bort från förbränning i enlighet med utredarens förslag.

Förebyggande av avfall och återanvändning är inte avfall

Det är angeläget att många olika insatser görs för att minska uppkomsten av avfall. Begreppet förebyggande av avfall är dock så brett att det kan inkludera väldigt mycket, allt från design av produkter, utformning av nya byggnader, produktionsprocesser, ställa krav vid inköp, till reparation av produkter och underhåll av dessa.

Förebyggande av avfall och återanvändning är inte en avfallsfråga utan resurseffektivitetsfråga. Syftet med den målbild ÅI beskrev i kapitel 3 är att skapa en cirkulär ekonomi där resurserna utnyttjas på ett effektivt sätt. Att fatta beslut om resurseffektivitetsfrågor inom ramen för avfallshierarkin och avfallslagstiftningen leder fel. Den plattformen bör skapas inom ramen för en näringspolitik som sätter resursanvändningen i fokus och stimulerar affärsmodeller och företagande som kan utvecklas och växa med nya förutsättningar. Dessutom är uppbyggnad av en återanvändningsmarknad inte en kommunal kompetens, varför ÅI ställer sig mycket frågande till att de enda konkreta förslagen inom detta område innefattar vad kommunerna ska göra.

Utredningen lämnar två konkreta förslag till förebyggande åtgärder:

"Kommuner ska informera medborgarna i kommunen hur de kan förebygga uppkomsten av avfall."

"Kommunen ska i enlighet med avfallshierarkin i första hand arbeta avfalls-förebyggande genom att samarbeta med aktörer till vilka medborgaren kan skänka sådana produkter som annars skulle ha blivit till avfall."

Härutöver gör utredningen följande bedömning, men lämnar inga konkreta förslag:

"Regeringen bör fortsätta sitt arbete med att på övergripande nivå uppmärksamma vikten av att producera varor som har en optimal livslängd ur ett totalt miljö- och resurs-perspektiv. Regeringen bör även se över möjligheterna att införa styrmedel för att kompensera kostnaden för underhåll eller reparation av en produkt i förhållande till inköp av en ny vara. Därtill bör regeringen se över om det är lämpligt att införa styrmedel för att stimulera marknader för leasing och andra liknade lösningar."

Återanvändningsmarknaden är en tillväxtmarknad och det är viktigt att skapa tydliga marknadsregler och styrmedel som ökar möjligheter för företag och frivilligorganisationer att utvecklas på denna marknad. Marknaden bör stimuleras utifrån nationella styrmedel och marknadsregler. Det är speciellt viktigt för att de företag som vill växa på återanvändningsmarknaden eller marknaden för reparation av produkter kan göra det med ett

tydligt nationellt regelverk och inte genom att kommuner och kommunala bolag styr lokalt hur marknaden ska utvecklas.

Av det skälet bör enskilda åtgärder inte beslutas nu innan en analys gjorts av hur återvinningsmarknaden bör stimuleras.

ÅI föreslår därför att regeringen utreder hur återanvändningsmarknaden kan bli en tillväxtmarknad med lämpliga styrmedel och incitament samt hur regelverket på nationell nivå ska se ut inom detta område. Utifrån detta bör det sedan förtydligas vilken roll staten respektive kommunerna bör ha.

En sådan utredning bör också klargöra gränsdragningsfrågor och definitioner kring förebyggande av avfall, återanvändning respektive förberedelse för återanvändning.

Förberedelse för återanvändning

När det gäller förberedelse för återanvändning gör utredaren följande bedömning utan lämna något konkret förslag:

”Regeringen bör se över möjligheterna att införa styrmedel för att stimulera marknader för rengöring eller reparation av avfall.”

Vidare föreslår utredaren att:

”Kommunen ges möjlighet att förbereda avfall för återanvändning. En ny paragraf införs i avfallsförordningen som anger att kommunen ges möjlighet att sortera ut sådant avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning från sådant avfall som från hälso- och miljösynpunkt bättre lämpar sig för återvinning eller bortskaffande. Av bestämmelsen framgår även att kommunen kan bereda frivilligorganisationer och andra aktörer tillfälle att hämta utsorterade produkter på en av kommunen anvisad plats, innan kommunen själv hanterar dessa. Genom en ändring i 27 kap. 4 § framgår att kommunen får meddela föreskrifter om att avgift ska betalas för kommunens ansvar för hanteringen. Av ändringen framgår emellertid att sådana föreskrifter inte får avse hantering som innebär rengöring och reparation av hushållsavfall”.

Även här lämnar inte utredaren några konkreta förslag annat än vad kommunerna ska göra.

ÅI stödjer principen att kommunen ska ha möjlighet att sortera ut sådant som går att återanvända, men inte bearbeta avfallet ytterligare. Det är viktigt att det finns en tydlig gräns för vad kommunerna får göra inom ramen för avfallstaxan när det gäller förberedelse för återanvändning. Även i det fall andra aktörer inte vill ha det utsorterade avfallet ska kommunen få finansiera åtgärder via avfallstaxan. De som betalar hushållstaxa ska inte finansiera att uttjänade produkter repareras för att säljas på nytt av kommunerna. Reparation är en marknad skild från avfallshantering. Det är därför viktigt att klargöra vad som skall ske med det utsorterade materialet, dvs att kommunerna inte får idka försäljningsverksamhet. Denna fråga bör belysas ytterligare.

Eftersom det finns oklarheter i hur förslaget ska genomföras i praktiken, så bör beslut avvaktas tills en översyn enligt ovan gjorts av hela återanvändningsmarknaden. Återanvändningsmarknaden måste utvecklas utifrån att det ska vara lönsamt att satsa för företag, frivilligorganisationer m fl att förse marknaden med funktionsdugliga produkter.

Materialåtervinning

ÅI välkomnar också att utredningen föreslår att avfallshierarkin bör tillämpas även på matavfall. Det skapar möjligheter för innovation och utveckling av nya lösningar för matavfallet samt att det som idag går till materialåtervinning, t ex fritureoljor, kan fortsätta att användas som råvara till industrin.

ÅI tillstyrker förslagen att införa miljömål för textilier. Det är angeläget att frivilligorganisationerna kan fortsätta sitt arbete och att återvinningsföretagen ges möjlighet att utveckla insamlings- och återvinningslösningar tillsammans med dessa och övriga aktörer på marknaden. Textilier är ett viktigt nytt återvinningsområde, som inte bör omfattas av det kommunala monopolet för hushållsavfall. Med tydliga och långsiktigt stabila marknadsregler ges företagen möjligheter att investera i nya lösningar.

Annan återvinning

Det är positivt att biologisk behandling utan återförsel till åkermark likställs med avfallsförbränning med energiutvinning. Inget nämns dock om återförsel till skogsmark.

ÅI anser att återförsel till åkermark eller skogsmark bör klassificeras på samma sätt.

Under denna punkt i utredningen behandlas frågan om styrmedel som lyfter material till de högre nivåerna i avfallshierarkin. ÅI har kommenterat det tidigare i detta kapitel under avsnittet Avfallshierarkin och styrmedel.

Vi vill dock avslutningsvis trycka på det angelägna att öka materialåtervinningen, även utifrån perspektivet att förbränning av blandat avfall genererar en stor mängd aska, ca 20-25 %, som idag ofta används som täckmaterial på deponi. En ökad förbränning och ökad import av avfall för förbränning kommer alltså generera ökade mängder aska. Denna avfallsmängd bör uppmärksammas mer vid bedömning av att lyfta material i avfallshierarkin.